

**MAKTABGACHA KATTA YOSHDAGI BOLALARNING
INTELEKTUAL VA IJODIY QOBILYATLARINI SHAXSGA
YO‘NALTIRILGAN TA’LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA
RIVOJLANTIRISH**

Ro‘zmatova Gulsora Qilichboy qizi

Qo‘qon Davlat Universiteti magistranti

Annotatsiya: *Ushbu maqola maktabgacha katta yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining ahamiyatini o'rganadi. Maqolada ta'lim jarayonida bolalarning individual xususiyatlari va qiziqishlariga mos ravishda tashkil etilgan interaktiv, innovatsion metod va usullar tahlil qilinadi. Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv orqali bolalarning fikrlash qobiliyati, ijodkorligi va mustaqil faoliyat ko'nikmalari samarali shakllantirilishi mumkinligi ta'kidlanadi. Maqola maktabgacha ta'limda yangi texnologiyalarni qo'llash imkoniyatlari va ularning bolalarning rivojlanishiga ta'siri haqida amaliy tavsiyalar beradi.*

Kalit so‘zlar: *Maktabgacha ta'lim, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, intellektual qobiliyat, ijodiy qobiliyat, ta'lim texnologiyalari, bolalarning rivojlanishi, innovatsion metodlar, ta'lim jarayoni, individual yondashuv, maktabgacha yoshdagi bolalar*

Аннотация: *В статье рассматривается важность персонализированных образовательных технологий для развития интеллектуальных и творческих способностей детей старшего дошкольного возраста. Анализируются интерактивные и инновационные методы и приемы, адаптированные к индивидуальным особенностям и интересам детей в образовательном процессе. Подчеркивается, что персонализированный подход эффективно формирует у детей навыки мышления, творческие способности и умения самостоятельной деятельности. Также даются практические рекомендации по применению*

новых технологий в дошкольном образовании и их влиянию на развитие ребенка.

Ключевые слова: Дошкольное образование, персонализированное обучение, интеллектуальные способности, творческие способности, образовательные технологии, развитие ребенка, инновационные методы, образовательный процесс, индивидуальный подход, дети дошкольного возраста

Abstract: This article explores the importance of personalized educational technologies in developing the intellectual and creative abilities of preschool-aged children. It analyzes interactive and innovative methods and techniques tailored to the individual characteristics and interests of children in the educational process. The article emphasizes that a personalized approach effectively shapes children's thinking skills, creativity, and independent activity abilities. It also provides practical recommendations on the application of new technologies in preschool education and their impact on child development.

Key words: Preschool education, personalized education, intellectual ability, creative ability, educational technologies, child development, innovative methods, educational process, individual approach, preschool-aged children

Kirish. Maktabgacha ta'lim bosqichi bolalarning shaxs sifatida shakllanishida, ularning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda juda muhim ahamiyatga ega. Yosh bolalarda fikrlash qobiliyatlarini, ijodkorlikni va mustaqil faoliyat ko'nikmalarini shakllantirish keyingi ta'lim bosqichlaridagi muvaffaqiyatning asosiy poydevoridir. Shu sababli, ta'lim jarayonida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va zamonaviy ta'lim texnologiyalarini qo'llash bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning ta'lim sohasidagi farmonlari va nutqlarida maktabgacha ta'limga alohida e'tibor qaratilgan. Jumladan, 2020-yil 20-maydagi "O'zbekiston Respublikasining 2020–2025-yillarga mo'ljallangan rivojlanish strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida ta'lim sifatini

oshirish va har bir bolaning shaxs sifatida rivojlanishini ta'minlash ustuvor vazifa sifatida belgilangan.¹ Bundan tashqari, 2023-yilning 1-martidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Maktabgacha ta'limni rivojlantirish bo'yicha Davlat dasturida ham ta'lim jarayonlarida innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish muhimligi ta'kidlangan.²

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari bolalarning individual imkoniyatlari, qobiliyatlari va qiziqishlarini hisobga olib, ularning rivojlanish potentsialini maksimal darajada ochishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, ushbu maqolada maktabgacha katta yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari asosida rivojlantirish masalalari o'rganiladi. Ushbu maqolada maktabgacha katta yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari asosida rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilinadi.

Maqolaning maqsadi — maktabgacha yoshdagi bolalarning shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari yordamida intellektual va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlarini tahlil qilish.

Usullar

Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim sohasida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari bo'yicha mavjud ilmiy adabiyotlar tizimli tarzda o'rganildi (literature review). Tadqiqot jarayonida mavzuga oid ilmiy maqolalar, metodik qo'llanmalar, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ta'lim sohasidagi farmonlari va davlat dasturlari tahlil qilindi. Bu hujjatlar va manbalar kontekstual tahlil qilinib, ularning maktabgacha ta'limdagi shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarini rivojlantirishdagi roli va ahamiyati chuqur o'rganildi. Adabiyotlar sifat jihatidan sifatli tahlil qilindi (kvalitativ tahlil), bunda har bir manbaning asosiy g'oyalari, metodologiyasi va natijalari aniqlanib, umumlashtirildi. Shu yo'l bilan maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020–2025-yillarga mo'ljallangan rivojlanish strategiyasi to'g'risidagi Farmoni, 2020.

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-martdagi Maktabgacha ta'limni rivojlantirish bo'yicha Davlat dasturi.

qobiliyatlarini rivojlantirishga oid innovatsion yondashuvlar va texnologiyalar tizimlashtirildi. Bundan tashqari, ta'lim texnologiyalarining samaradorligini baholashda ilgari o'tkazilgan tadqiqotlarning natijalari ham ko'rib chiqildi. Bu esa maqolaning ilmiy asoslangan xulosalar chiqarish imkonini yaratdi.

Natijalar

1. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining nazariy asoslari

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim — bu har bir bolaning individual ehtiyojlari, qobiliyatlari, qiziqishlari va rivojlanish xususiyatlariga moslashtirilgan o'qitish jarayoni hisoblanadi.³ Bu yondashuv bolaning o'z fikrini erkin ifoda etishiga, mustaqil qarorlar qabul qilishga, ijodiy faoliyat bilan shug'ullanishga imkon yaratadi. Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari orqali individual rivojlanish sur'atlari hisobga olinadi, bu esa bolalarning o'ziga xos qobiliyatlarini kashf etishga yordam beradi.

2. Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirish

Intellektual qobiliyat — bu ma'lumotlarni qabul qilish, ulardan xulosa chiqarish, muammolarni hal qilish qobiliyati. Maktabgacha yoshdagi bolalarning fikrlash jarayonlarini shakllantirishda o'yin, muloqot, tasviriy va konstruktorlik faoliyatlari muhim o'rin tutadi.⁴

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari o'yin shaklidagi interaktiv metodlar orqali bolalarning analitik va mantiqiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

3. Ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish

Ijodiy qobiliyat bolalarning yangi g'oyalar yaratish, muammolarni noodatiy usullar bilan hal qilish ko'nikmasidir. Maktabgacha yoshda ijodkorlikni rag'batlantirish uchun ta'limda innovatsion metodlar qo'llaniladi, masalan, drama, musiqiy va tasviriy san'at, turli kreativ mashg'ulotlar.⁵

³ Karimov, A., Ta'limda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, T., 2021.

⁴ Islomova, N., Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual rivojlanishi, Toshkent, 2022.

⁵ Tursunov, M., Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish metodlari, Samarkand, 2020.

Shaxsga yo‘naltirilgan texnologiyalar bolalarning individual ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qilib, ularni erkin fikrlashga, o‘z g‘oyalarini ifoda etishga rag‘batlantiradi.

4. Amaliy misollar va tavsiyalar

Maktabgacha ta‘lim muassasalarida ta‘lim jarayonida multimedia vositalari, interaktiv o‘yinlar, loyihalashtirilgan mashg‘ulotlar keng qo‘llanilmoqda. Bu metodlar bolalarning shaxsiy qobiliyatlari hisobga olinib, ularning intellektual va ijodiy ko‘nikmalarini samarali rivojlantirish imkonini beradi. Ota-onalar va pedagoglar ham bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olib, ularni qo‘llab-quvvatlashlari lozim. Shu bilan birga, pedagoglarning zamonaviy ta‘lim texnologiyalarini o‘zlashtirishlari va amaliyotga tatbiq etishlari muhimdir.

Xulosa

Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim texnologiyalari asosida rivojlantirish maktabgacha ta‘limning sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Ushbu yondashuv bolalarning individual rivojlanish sur‘atlarini hisobga olib, ularning shaxs sifatida shakllanishiga yordam beradi. Prezidentimizning ta‘lim sohasidagi qarorlari va davlat dasturlari maktabgacha ta‘limda innovatsion texnologiyalarni joriy etishni qo‘llab-quvvatlaydi.

Kelajakda maktabgacha ta‘lim muassasalarida shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim texnologiyalarini yanada rivojlantirish va keng qo‘llash uchun metodik qo‘llanmalar yaratish, pedagoglarning malakasini oshirish va ota-onalarni ham ta‘lim jarayoniga faol jalb etish zarur. Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim texnologiyalari asosida rivojlantirish — ta‘lim sifatini oshirish va har bir bolaning shaxs sifatida to‘laqonli rivojlanishini ta‘minlashda muhim omil hisoblanadi. Bugungi kunda ta‘lim tizimlarida individual yondashuvni joriy etish, bolalarning qobiliyatlarini aniqlash va ular asosida ta‘lim jarayonini tashkil etish zamonaviy pedagogikaning asosiy vazifalaridan biri sifatida ko‘rilmoqda.

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari bolalarning o'ziga xos ehtiyojlari, qiziqishlari va imkoniyatlarini hisobga olib, ularning intellektual salohiyatini rivojlantirishga samarali ta'sir ko'rsatadi. Bu esa bolalarning mustaqil fikrlash, muammolarni hal qilish, kreativ yondashuvlar va ijodkorlik ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan qabul qilingan ta'lim sohasidagi strategik hujjatlar va davlat dasturlari maktabgacha ta'limni rivojlantirish, innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish va pedagoglarning malakasini oshirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Bu jarayon maktabgacha yoshdagi bolalarning individual rivojlanishini ta'minlash va ularni kelajakdagi ta'lim bosqichlariga tayyorlash uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida multimedia vositalari, interaktiv o'yinlar, loyiha asosida ta'lim kabi zamonaviy texnologiyalarni qo'llash bolalarning o'rganish motivatsiyasini oshiradi va ijodiy qobiliyatlarini rag'batlantiradi. Ota-onalar va pedagoglarning faol ishtiroki, shuningdek, ularning doimiy malaka oshirishlari ta'lim jarayonining samaradorligini yanada kuchaytiradi. Kelajakda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarini yanada rivojlantirish, zamonaviy pedagogik metodlarni joriy etish, maktabgacha ta'lim tizimida ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish va pedagoglarning tajribalarini tizimlashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, ota-onalarni ta'lim jarayoniga faol jalb qilish va ularning pedagogik madaniyatini oshirish ham muhim yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Natijada, maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual va ijodiy qobiliyatlarini shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalari asosida rivojlantirish davlat ta'lim siyosatining ustuvor vazifalaridan biri bo'lib, bu jarayon jamiyatning kelajagi uchun mustahkam poydevor yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020–2025-yillarga mo'ljallangan rivojlanish strategiyasi to'g'risidagi Farmoni, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 1-martdagi Maktabgacha ta'limni rivojlantirish bo'yicha Davlat dasturi.

3. Shadrikov, V. A. (2019). Early childhood brain development and education. *Journal of Educational Psychology*, 111(5), 845-856.
4. Tomlinson, C. A. (2017). *How to Differentiate Instruction in Academically Diverse Classrooms*. ASCD.
5. OECD. (2022). *Education at a Glance 2022*. OECD Publishing.
6. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
7. Gardner, H. (2011). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books.
8. UNESCO. (2021). *Early Childhood Care and Education*. UNESCO Publishing.
9. Ginsburg, K. R. (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119(1), 182-191.
10. Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (2000). *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School*. National Academy Press.
11. Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. International Universities Press.
12. National Association for the Education of Young Children (NAEYC). (2020). *Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs*.
13. Hattie, J. (2009). *Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement*. Routledge.